DREPTUL LA PROTECȚIA DATELOR. ECHILIBRAREA DREPTURILOR

Lilia CHIRTOACĂ

Dreptul la protecția datelor cu caracter personal se regăsește printre drepturile protejate în temeiul articolului 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței și stabilește condițiile în baza cărora sunt permise limitări ale acestui drept. Prevederile articolului 8 din Convenția europeană protejează împotriva abuzurilor în cazul prelucrărilor de date realizate în sectorul public și privat.

Principiile stabilite în Convenție vizează colectarea și prelucrarea corectă și legală a datelor, stocarea, utilizarea și păstrarea datelor cu caracter personal, în scopuri determinate și legitime. În acest sens, Curtea Europeană a decis cu valoare de principiu că simplul fapt al deținerii unor date privitoare la viața privată a unei persoane constituie o ingerință în sensul art.8 din Convenție [1, p.629].

De asemenea, menționăm principiul proporționalității în ceea ce privește calitatea datelor, în sensul că acestea urmează să fie exacte și pertinente, iar în caz de necesitate, este consacrat dreptul persoanei de a cere rectificarea datelor incorecte. Limitarea dreptului la protecția datelor cu caracter personal este posibilă numai în cazuri prioritare, precum apărarea, securitatea statului, care justifică limitarea impusă.

Un aspect important îl constituie echilibrarea drepturilor, în sensul că dreptul la protecția datelor nu este un drept absolut, deoarece acesta trebuie echilibrat cu alte drepturi precum libertatea de exprimare, libertatea artelor și științelor, accesul la informații și documente, publicitatea procedurilor organelor judiciare, protecția proprietății. În acest sens remarcăm jurisprudența CEDO, care examinând numeroase cazuri privind dreptul la protecția datelor, a semnalat în repedate rânduri că este necesar un exercițiu de echilibrare cu alte drepturi.

Libertatea de exprimare. Libertatea de exprimare este unul dintre drepturile care poate intra în conflict cu dreptul la protecția datelor. Din aceste considerente, statele membre UE prevăd limitări pentru prelucrarea datelor cu caracter personal efectuată numai în scopuri jurnalistice, artistice sau literare, în măsura în care se dovedesc necesare pentru a pune dreptul la viață privată în acord cu normele care reglementează libertatea de exprimare. Din jurisprudența CEDO, unul dintre criteriile esențiale privind echilibrarea acestor drepturi se referă la măsura în care exprimarea într-un anumit caz contribuie sau nu la o dezbatere de interes public în general [2, p.25].

Libertatea artelor și științelor. Legislația europeană permite păstrarea datelor pentru cercetare științifică după ce acestea nu mai servesc scopului inițial pentru care au fost colectate, inclusiv utilizarea ulterioară. Statele prin elaborarea legislației naționale urmează să asigure garanțiile necesare pentru a echilibra și a pune în acord libertatea artelor și științelor și dreptului la protecția datelor.

Accesul la informații și documente. Libertatea de informare este un element al libertății de exprimare, care asigură fiecăruia posibilitatea dreptul de a-și valorifica dreptul la informații. Libertatea de comunicare nu presupune numai libertatea de a transmite informații, dar și dreptul de a primi informații, adică luarea în considerare a libertății publicului în general de a primi informații în mod liber și din diverse surse. Astfel, dreptul de acces la documentele deținute de autoritățile publice a fost recunoscut ca drept garantat, care asigură o guvernare transparentă în vederea funcționării unei societăți democratice.

Publicitatea procedurilor organelor judiciare. Potrivit art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și

imparțială…Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță, atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Raționamentul publicității procedurilor organelor judiciare este protejarea justițiabililor împotriva unei justiții secrete, care riscă să nu fie supusă controlului public și constituie o modalitate de a consolida încrederea opiniei publice în justiție. Dar, trebuie să remarcăm și un alt argument al instanței europene – că regula publicității poate ceda în fața voinței persoanei interesate în mod întemeiat, exprimate în acest sens. Din aceste considerente, urmează să se țină cont de coraportul dintre restricția de a fi publice unele ședințe de judecată și totodată publicitatea pronunțării hotărârii judecătorești, asigurându-se astfel un echilibru rezonabil.

Protecția proprietății. Potrivit jurisprudenței CEDO, protecția eficientă a dreptului de proprietate trebuie echilibrată cu protecția altor drepturi, inclusiv cu protecția datelor [3, p.32]. În mod special, este vizată protejarea proprietății intelectuale, care presupune nu numai proprietatea literară sau artistică, ci și brevetele, mărcile și drepturile asociate. Evaluând funcționarea instrumentelor la nivel european privind protecția datelor cu caracter personal, constatăm aplicarea unui regim cuprinzător de protecție a datelor și aplicarea în mod consecvent în contextul tuturor politicilor promovate de UE.

Cu toate acestea, deși cadrul actual în ceea ce privește obiectivele și principiile este apreciat, trebuie să recunoaștem, că la nivel de implementare sunt cazuri de incertitudine juridică, existența unor riscuri, în special asociate cu activitatea on-line.

Din aceste considerente, se impune o aplicare mai riguroasă a normelor care ar permite economiei digitale să se dezvolte și ar consolida securitatea juridică și deținerea controlului asupra propriilor date.

Referințe:

1. BÎRSAN, C. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole.* Ediția 2. București: C.H.Beck, 2010. 1887 p.

2. *Manual de legislație europeană privind protecția datelor.* Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2014. Consiliul Europei, 2014, p.209.
3. Hotărârea CEDO din 10 ianuarie 2013 în cauza Ashby Donald și alții /Franța, nr.36769/08. Apud: *Manual de legislație europeană privind protecția datelor.* Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2014. Consiliul Europei, 2014, p.209.